

Josep M. LLOBET I PORTELLA

LLIBRES ESMENTATS EN ALGUNS INVENTARIS NOTARIALS CERVERINS DEL SEGLE XV

Introducció

No és infreqüent que en els inventaris notarials cerverins de l'edat mitjana hom faci esment, entre els béns descrits, d'alguns llibres. Ja l'any 1917, Agustí Duran i Sanpere publicà un article¹ mitjançant el qual donava a conèixer diversos documents d'aquest tipus.

Nosaltres, en aquest treball, oferim la transcripció de les parts de quatre inventaris del segle XV que contenen notícies sobre llibres. Sembla que totes aquestes obres eren manuscrites, llevat d'un breviari del bisbat de Vic, descrit en l'inventari número 4, [40], que tenia la «letra stampada en paper».

Hem cregut útil d'afegir-hi, sota la transcripció i en forma de notes, el títol habitual i el nom de l'autor d'aquells llibres que hem pogut identificar.²

Les normes d'edició que hem seguit han estat les habituals: resolució de les abreviatures i regularització de l'ús de majúscules i minúscules, l'accentuació i la puntuació.

1. Agustí DURAN I SANPERE, *Notícies de llibres en inventaris de Cervera*, dins «Butlletí de la Biblioteca de Catalunya», IV (1917), 127-135.

2. En les notes corresponents a cada un dels llibres, col·locades entre parèntesis quadrats [...] emprem les abreviatures següents:

ENC = «Els Nostres Clàssics», Barcelona, Editorial Barcino 1924 i ss.; és indicat el número que el volum té en la col·lecció.

GEC = «Gran Enciclopèdia Catalana», Volums 1-24, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, edició del 1987.

HERNANDO = Josep HERNANDO I DELGADO, *Llibres i lectors a la Barcelona del s. XIV* (Textos i Documents, 30-31), Barcelona, Fundació Noguera 1995, 798 pp. en dos volums.

HILLGARTH = Jocelyn N. HILLGARTH, *Readers and Books in Majorca, 1229-1550* (Documents, Études et Répertoires publiés par l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes), París, Éditions du Centre National de la Recherche Scientifique 1991, X i 1018 pp. en dos volums.

Les referències tant a l'obra d'Hernando com a la de Hillgarth remetent a les pàgines d'índex, des d'on el lector pot trobar els llocs diversos on una obra és documentada tant en biblioteques barcelonines del segle XIV com en les mallorquines de la Baixa Edat Mitjana.

HLC = Martí de RIQUER, Antoni COMAS, Joaquim MOLAS, *Història de la Literatura Catalana*, Volums 1-11, Barcelona-Esplugues de Llobregat 1964 i ss. Les referències a aquesta obra són a l'autor del corresponent volum, al número d'aquest i a la pàgina.

Vegeu també el document publicat en les pp. 222-223

Textos

I

[1418]

Encant dels béns de Francesc Oller

(Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Dalmases, caps 47, plec 10, *Inventari*, 1418)

Die decima tertia madii, anno a nativitate Domini M^o CCCC^o decimo octavo, fuit factum encantum de bonis Ffrancisci Olerii per dictos capitaneos in platea maiori dicte ville et vendita ac subastata per Raymundum dez Cantó, curritorem publicum iuratum dicte ville, prout sequitur:

[1]. Primo, uns *Vesprals*, an Thomàs de Setfrares, VIII s.

{...}

[2]. Item, I libre de romanç apelat *Tristany*, an Jacme Galter, notari, per VIII s., IIII d.

[3]. Item, I romanç appellat *Alexandre*, an Carbonell de la Guàrdia, I s., VI d.

{...}

[4]. Item, I libre petit de paper, ab cubertes de pergamí, lo qual comence «Sancti Spiritus», an Guim Serra, tener, VI d.

{...}

[5]. Item, V libraqos de paper, ab uns *Setsams*, en los quals havie scrites moltes receptes, ab cubertes de pergamí, an Guim Porta, III s., I d.

{...}

[6]. Item, I libre de paper ab cubertes de pergamí, que tracte de medecina, an Guim Porta, I s., VII d.

[7-8]. Item, II libres de paper ab cubertes de pergamí {...}, la I dels quals comence: «A Déus acostas {...} sal», e l'altre comence *Capbreu*, an Guim Porta, I s.

[9-10]. Item, II libres, la I, *Qüestions de lògica*, [e l'altre *Ro}manç de Sent Amador*, an Jacme Brunet, I s., I d.

{...}

[1]. *Vesperale*, llibre que conté els textos de l'ofici litúrgic de Vespres.

[2]. Traducció catalana del *Tristan* francès (RIQUER, HLC, II, 198).

[3]. Cf. *ibid.*, I, 466).

[4]. Les paraules transcrites del llibre corresponen a una invocació genèrica: «Sancti Spiritus adsit nobis gratia» i, doncs, és impossible de saber ni tan sols com començava el primer text.

[5]. *Set salms de penitència* (COMAS, HLC, VI, 79).

[6]. Les dades, massa genèriques, fan impossible d'identificar el llibre de medicina copiat en aquest volum.

[7]. El primer íncipit no és identificat; el segon és un de tants capbreus, però no diu de quin senyoriu i lloc.

[8-9]. Dades massa genèriques.

[10]. *Romanç de Sant Amador*; no sembla documentat ni en l'obra d'Hernando ni en la de Hillgarth; això no obstant, la devoció a sant Amador i en particular a les seves misses fou de gran consistència durant tota la Baixa Edat Mitjana i en podrien ésser prova les pàgines d'aquest anuari, XV (1996), 217-223. Una *Vida de sant Amador* en llengua catalana (possiblement el nostre *Romanç...*) fou publicada a Marsella el 1878 per Víctor LIEUTAUD.

II

[1429]

Inventari dels béns del mercader Montserrat d'Avinyó
(AHCC, Fons Dalmases, capsa 46, plec 7, *Inventari*, 1429-1430).

[...] ego, Margarita, uxor venerabilis Monserrati de Avinione, quondam, mercatoris ville Cervarie, [...] repertorium vel inventarium [...] facere procuravi, quod equidem repertorium seu inventarium sumpsit exordium die veneris intitulata quarta decima die mensis octobris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo nono, que fuit vicesima octava dies post predictarum tutele et cure dationem et assignationem primo et immediate sequata [...]

[...].

Primo, quatre llibres de dret, quis dien ésser de ffrare Pere d'Avinyó (cf. en l'inventari següent, els núms. [24]-[27]).

[11]. Item, hun libre de paper, ab posts cubertes de aluda vert, e ab son gaffet fermat en veta de cànem blanca e negra, e ab cinch platons de leutó en cascuna post. E comence en la primera pàgina de la primera fulla: «Domine ne in furore»; e feneix en aquella mateixa pàgina: «Dum confringitur spina». E comence en la pàgina de la darrera fuylla: «Post hec autem rogavit Pilatum»; e feneix en aquella mateixa pàgina: «Posuerunt Ihesum».

[12]. Item, hun libre de pergami, scrit de letra gòtiga, ab posts cubertes de aluda vermeylla, e al principi lo *Compter*. E en la darrera pàgina de la darrera fuylla és scrit: «Beati martiris sui Clehofe atque discipuli».

[13]. Item, hun altre libre de pergami, ab posts de fust cubertes de aluda vert, e ab dos gaffets de lautó, e ab set platons de leutó, ço és, en la huna post tres e en l'altra quatre. Comence in rubro: «Primer libre. Ací comence lo primer libre del *Dialogon*, del benauyrat sant Gregori, papa. Pròlech»; et inde sequitur in nigro: «Hun dia, yo fort lassat»; e feneix en aquella mateixa pàgina: «Seglàs e, après de tan gran ba». E en la darrera pàgina de la darrera fuylla de les scrites comence: «Adiutorium nostrum in nomine Domini»; e feneix en aquella mateixa pàgina: [eter] «Nam amen. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen».

[14]. Item, hun libre de pergami, ab posts de fust. Comence en la primera pàgina de la primera fulla, in rubro: «Incipit tabula de omnibus solemnitatibus que secuntur. Primo»; et inde sequitur in nigro: «In die Natalis Domini, officium»; et finit pagina eadem, in nigro: «Concepcionis virginis Marie»; et in ultima pagina ultime folie de scriptis, incipit: «Sed et nunc scio quia quecumque poposceris a Deo»; et finit pagina in eadem: «Qui in hunc mundum venisti».

[15]. Item, hun libre de pergami, ab cubertes de fust cubertes de aluda vermey-

[11]. Obra impossible d'identificar; el text reportat com a inicial és el del *Salm* VI, 2; el reportat com a final, a l'*Evangelí de Sant Joan*, XIX.

[12]. Llibre litúrgic, del qual només consta que començava amb el *Compter* o calendari litúrgic per al curs de cada any.

[13]. Traducció catalana dels *Dialogi* de Sant Gregori el Gran (ENC, 31-32).

[14]. El volum contenia un *Ofici* per a l'ofici litúrgic, i almenys part de l'*Evangelí de Sant Joan*.

[15]. IOHANNES DE FRIBURGO, *Summa confessorum* o *Summa quaestionum casualium*.

lla, e ab tres gaffets. E comence en la primera pàgina de la primera fuylla, in nigro: «Nota quod lector iste Iohannes»; in rubro quidem incipit: «Prologus. Fratris Iohannis lectoris in priorem libellum questionum causalium»; et inde sequitur in nigro: «Quoniam dubiorum nova cotidie difficultas emergit»; et finit in ultima folea de scriptis: «Explicit suma confessorum».

[16]. Item, hun altre libre de paper, ab posts cubertes de aluda vermeylla, ab dos gaffets e ab cinch platons de lautó en cascuna post. E comence en vermeyll: «Lo pròlech dels fets dels apòstols, lo qual scrivi sent Luch avangelista»; et inde sequitur in nigro: «Sent Luch fo nadiu de Antioixa». E feneix en la darrera pàgina de la darrera fuylla, in rubro: «Esplegada és la epístola que sent Paul tramès als ebreus. E són acabades totes les epístoles de sent Paul»; et inde sequitur in rubro pagina in eadem: «Manus scriptoris careat gravitate doloris. Amen».

[17]. Item, hun altre libre de paper, ab cubertes engrutades cubertes de aluda vert. E comence in rubro en la primera pàgina de la primera fuylla: «En nom de Déu, nostre senyor Ihesuchrist e de la gloriosa verge madona sancta Maria, comencen les rúbriques del libre qui és apellat *Breviari de amor*»; e comencen in nigro en la primera pàgina de la darrera fuylla: «Dret camí sens que not torces»; [et finit pagina] «Per infinita secula seculorum. Amen»; et inde sequitur: «Finito libro sit laus gloria Christo. Amen».

[18]. Item, hun altre libre de paper, ab posts de fust cubertes de aluda vert, ab dos gaffets e ab nou platons de leutó, tots quatre en la primera e cinch en la darrera, apellat *Istòries troyanes en romanç*. E comence en la primera pàgina in nigro: «A instància e pregàries de hun noble home de gran compte qui desiyava haver en romanç les istòries troyanes»; e en la primera pàgina de la darrera fuylla comence: «Semble a mi ques presente als meus uylls»; et finit pagina: «Te'n havia al cor de donar, jo son aquella qui sotsmesí a tu».

[19]. Item, hun libret de paper ab cubertes de aluda blanca engrutades e empremtades. E comence en la primera pàgina de la primera fuylla: «En nom de Déu tot poderós qui és vertader senyor, nostre crehador e nostre fahedor»; et finit pagina in eadem: «Quedeus un mas d'aquí avant desvari»; e la darrera fuylla comence: «Da verdederament perquè ve en hom pietat e dolor»; e feneix: «que sia guardonat».

[20]. Item, hun librot de paper gros ab posts de fust afites cascunes ab dues launes de fferre. La primera fuylla de les scrites és squinçada al començament; e en la segona fuylla comença: «Quels serà donat en lo darrer adveniment nuyll temps no termena»; e la primera pàgina de la darrera fuylla feneix: «Adoramus te, Christe, et benedicimus tibi quia per crucem sanctam tuam redimisti mundum».

{...}

[21-23]. Item tres libres de pergami en abraych ab posts de fust, la hu que no són cubertes e los dos cubertes de aluda vermeylla e ab platons.

{...}

[16]. Aquest volum contenia els *Fets dels Apòstols* i les *Epístoles de Sant Pau*, traduïdes al català a partir de l'edició de la *Vulgata* de sant Jeroni, car també eren traduïts els pròlegs als llibres respectius.

[17]. Matfré Ermengaut, *Breviari d'amor* (GEC, 10/79).

[18]. És possible que fos la traducció catalana de les *Històries troyanes* de Guido delle Colonne.

[19-20]. Les dades no han permès la identificació d'aquestes dues obres

[21-23]. És impossible de saber quines obres escrites en hebreu hi havia en aquells tres volums, atesa la manca d'informació.

Item, jatsie en lo present inventari sie feta mentió que los quatre libres de dret daval scrits e designats són de frare Pere d'Avinyó, emperò, com jo açò igno, per ço continuu los dits quatre libres en lo dit present inventari.

[24]. Et primerament hun libre, ab posts cubertes de aluda blanca, e ab tres gafets. Comence en la primera pàgina de la primera fuylla, in rubro: «Incipit liber vicesimus quartus Solutio matrimonio quem admodum dos petatur»; in nigro quidem incipit: «Dotis causa semper et ubique precipua est nam et publice interest dotem mulieribus conservare cum dotatas esse feminas ad sobolem procreandam replendamque liberis civitatem maxime sit necessarium»; in ultima quipe ultime folie, incipit: «Filius qui se nollet adhire hereditatem matris dixerit»; et finit pagina in eadem: «Hostium potestate erat postmodum non sit reversus»; et inde sequitur: «Explicit», indeque etiam sequitur: «Celestis regni fungatur sede prehensionem librum qui scripsit nec non qui scribere iussit».

[25]. Item, hun altre libre de pergami, ab posts cubertes de aluda blanca e ab dos gafets. Comence en lo vermeyll: «In nomine domini nostri Ihesuchristi tod iuste sacratissimi principis perpetui»; et in nigro incipit: «Crisogori hic est multiplex rubricha»; et in ultima pagina ultime folie incipit nigro: «Et modi po sol cum»; et finit pagina in eadem: «Erat bone voluntatis hoc opus expletum scriptori gloria detur».

[26]. Item, hun altre libre de pergami, ab posts de fust e ab tres gafets. Comença en la primera pàgina de la primera fuylla, incipit in rubro: «Incipit prohemium ad sententiam codicis per dominum Iohannem compositum»; et in nigro incipit: «Cum post invencionem sentencie supervitur gratie plenitudo». Ultima quipe pagina ultime folie incipit in nigro: «Prestitit nisi per tres menses qui sunt quarta portio»; et finit pagina in eadem: «Quod digne ut notavimus qui potuit impy lassiduis».

[27]. Item, altre libre de pergami, ab posts sobergues cubertes de aluda blanca. Incipit in prima pagina prime folie, in rubro: «Incipit libellus de ordine iudiciorum compositus a magistro Rofredo»; in nigro quipe incipit: «Si considerarem ingenium et sicut propie facultatem»; in ultima quipe pagina ultime folie incipit: «Et dolos tradat»; et finit pagina in eadem: «Plura sunt addita ad presens opusculum per studium et sollicitudinem componentis»; et inde sequitur: «Explicit libellus Raimundi Bonaventure de iure civili».

{...}

[28]. Item, hun libret de paper, ab cubertes de pergami, on és scrit en romanç: *De la gaya sciència*.

{...}

[29]. Item, hun breviar de pergami, ab hun gaffet de leutó, e ab posts cubertes de cuyr vermeyll, e après de drap de li, en lo qual és stat atrobat hun albaranet de

[24]. És l'*Infortiatum* del *Corpus Iuris Civilis*.

[25]. Obra no identificada

[26]. Podria ésser JOHANNES DE PLATEA, *Super tribus libris codicis* (?) (HILLGARTH, 962).

[27]. ROFREDUS BENEVENTANUS, *Libellus de ordine iudiciorum*.

[28]. Versió catalana de l'obra de Guilhem MOLINER, *Lays d'amors?* També en consta qualque exemplar a Mallorca (HILLGARTH, 951).

[29]. *Breviarium*; però no consta si era del bisbat de Vic o d'altra litúrgia.

paper del tenor següent: «És aquest libre d'en Pere Soriano, rector de Santa Maria de Cornet {...}».

{...}

[30]. Item, hun libre de paper, ab cubertes de pergami, en romanç. Comence en la primera papàgina (*sic*) de la primera fuylla: «Aquesta stòria fon treyta del Sant Greal»; comence en la derrera fuylla: «Que non farie res cor la meytat del donze»; e feneix en aquella mateixa pàgina: «De la mia presona e yo he deslberat que per salvar la fe».

{...}

III

[1436]

Inventari dels béns del prevere cerveri Pere Domingo

(AHCC, Fons Dalmases, capsa 47, plec 14, *Inventari*, 1436)

Die martis vicesima septima marcii, anno M^o CCCC^o tricesimo sexto, {...} Ffrancina, uxor Iacobi Armengou, loci de Montefalcone Ulugiorum, heres universalis discreti Petri Domingo, prebiteri quondam ville Cervarie, [...] inventarium seu reportorium de bonis hereditariis predictis in hunc modum facere procuravit.

{...}

[31]. Item, un libre de paper, ab les cubertes blaves, de medecina, que comence: «Trocis», e fine: «R. Breovia».

{...}

[32]. Primerament, un libre de pergami, ab cubertes de posts, e ab la aluda verda, ab dos tancadós, apellat *Tresor de pobres*. E comence de letra vermella: «En nom de Ihesuchrist, comença lo libre apellat *Tresor de pobres*, compilat per papa Johan»; e fenex: «Ffinito libro sit laus et gloria Christo».

[33]. Item, un librot de paper apellat *Ebreart*. E comence: «Quoniam ignorancie nubilo turpiter exequati»; e finex: «Qui scripsit scribat semper cum Domino vivat».

{...}

[34]. Item, un librot de paper, ab cubertes d'aluda blancha, d'art de notaria o de notes. E comence de letra grossa: «Anno Domini M^o CCC^o tricesimo octavo»; e fenex: «Signum mei, talis, notarii, etc.».

{...}

[30]. Si el títol és exacte, era un abreujament del Romanç del *Sant Grial* (GEC, 12/215); la *Quèsta del sant Grial* hauria estat traduïda per G. REIXAC el 1380; cf. l'article de Vicent MARTINES dins «Misc. Colon», 3, 23-36, i la corresponent notícia bibliogràfica en aquest volum.

[31]. No identificat.

[32]. JOAN XXI (Pere Hispà), traducció catalana del *Thesaurus pauperum* (HILLGARTH, 979-980).

[33]. *Graecismus* d'EVÉRARD DE BÉTHUNE, llibre didàctic molt estès (HERNANDO, 745; HILLGARTH, 946).

[34]. Més que la *Summa artis notariae* de RONALDINUS PASSAGERII o una obra similar, sembla un formulari notarial.

[35]. Item, un breviari de paper, de la consuetut de Vich, ab cubertes de posts cubertes de aluda blanca, ab dos tancadors ab sobrecuberta de li, lo qual comence en letra de vermelló: «In nomine Domini incipit breviarium secundum consuetudinem Vicensis ecclesie est ordinatum»; et finit: «Ffinito libro sit laus gloria Christo».

[36]. Item, un diornal de paper, ab los capcuerns de pergamí, ab cubertes de posts cubertes de aluda blanca, ab dos escudets menys de gaffets, lo qual comence per lo *Comter*, en letra de vermelló: «Prima dies meos»; et fenex: «Tu autem, Domine, miserere nostri».

[37]. Item, un altre diornalet petit, ab cubertes de posts cubert d'aluda vermeylla e ab sobrecuberta d'aluda blanca. E comence ab letra de vermelló: «Incipit canticum gradum»; e fenex: «Ad te levari (*sic*), require in officio beate Marie».

[38]. Item, un saltiriot sotil de paper, ab los capcuerns de pergamí, ab cubertes de paper engrutades ab aluda blanca. E comence: «Primo dierum omnium»; e fenex per un imne que comence: «Laudi mater ecclesia».

{...}

IV

[1487]

Inventari dels béns de Pau Maçana

(AHCC, Fons Dalmases, *Inventari*, 1487)

Inventarium factum per venerabiles manumissores manumissorie venerabilis et discreti Pauli Maçana, prebiteri quondam ville Cervarie, de bonis que fuerunt dicti quondam venerabilis Pauli Maçana.

Quoniam {...} inventarium de bonis et iuribus dicti defuncti, quod suum cepit exordium die veneris intititata nona mensis novembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC LXXXVII°, in hunch qui sequitur modum facere procuramus.

{...}

[39]. Primo, hun *Grecisme* de pergamí tot maltractat, sens posts.

[40]. Ítem, hun oracioner de pergamí sens posts e maltractat.

[41]. Ítem, hun *Tobies* de pergamí, sens posts e sens principi, maltractat.

[35]. *Breviarium* propi del bisbat de Vic.

[36]. *Diurnale*, llibre de pregària litúrgica de l'Ofici diví per a les hores del dia; aquest exemplar era precedit del calendari (cf. núm. [12]).

[37]. El volum sembla que contenia almenys la part dels *Salteri* anomenada *Salms graduals* (119-133); i l'*Officium Beatae Mariae Virginis* o *Officium parvum*, amb la indicació que hom hi podia trobar el *Salm* 122.

[38]. El llibrot (*Saltiriot*) tenia una part de l'ofici diví que comença amb l'himne de Matines de diumenge, 'per annum' (cf. núm. [71]).

[39]. *Graecismus*, d'ÉVÉRAND DE BÉTHUNE (cf. núm. [33]).

[40]. *Orationale*, llibre litúrgic que contenia les tres oracions variables de cada missa.

[41]. *In Tobiam peraphrasis metrica*, de MATTHIEU DE VENDÔME; llibre didàctic molt estès (HERNANDO, 758; HILLGARTH, 972).

[42]. Primo, hun breviari de pergami, del bisbat de Vich, bo e casi nou, escrit de bona letra e ben tocat e il·luminat, ab dues fulles en què [ha] oracions scrites abans del *Compter*, lo qual *compter* comence: «Januarius habet», etc.; e lo principi de dit breviari comence «Beatus», etc.; lo qual breviari és ben lligat, ab posts de fust cobertes de cuyro vermell, e ab hunes sobrecobertes blanques, ab dos gafets e dues femelles de llautó.

[43]. Item, hun altre breviari, desliguat e sens cobertes, scrit de letra stampada en paper, lo qual és del mateix bisbat de Vich, en lo qual ha cinquanta-sis sisterns, ab començament en la primera carta, scrit de vermelló, que diu: «Incipit breviarium», etc.; e en lo negre comence: «In illa die»; és-hi lo *Compter* de paper; e fine: «Omnipotens sempiterne Deus».

[44]. Item, hun libre ab cobertes de post cobertes de cuyro tenat, fogegades, ab huna sobrevesta de canenuç groch, ab quatre tancadors e cinch platons en quiscuna de les posts, tots de llautó, scrit en paper, appellat *Lo libre de les dones*. E comence en la primera carta: «A la mort alta e molt honorable senyora dona Sança Ximenis», etc.; e acaba: «De la sancta mare església e dels piadosos servidós de Ihesuchrist». Lo qual libre és bo, il·luminat e ben tocat.

[45]. Item, hun altre libre de paper, ab ses posts de fust cobertes de aluda vermella ja descolorida, ab dos tancadós de llautó ab ses femelles. Comence en la primera carta: «Incipit tabula presentis operis», etc., e fine: «Qui cum patre et filio et spiritu sancto vivit et regnat per infinita seculorum secula. Amen». E ha-y a la fi deu cartes blanques de dit paper en què no ha res scrit. Lo qual libre és appellat *Manipulus curatorum*.

[46]. Item, hun altre libre de paper, ab ses cobertes engrutades de paper, e la coberta de fora de aluda blanca, ab tanchadós de aluda llarchs en forma de tiretes, lo qual comence en la primera carta, en lo títol de vermell: «Incipiunt artes gramatice»; e lo negre: «Ars ista»; e fine: «Finito libro sit laus et gloria Christo».

[47]. Item, hun altre libre de paper, ab coberta de carta de pergami vell, en lo qual és la *Epistola de sent Bernat* e són-hi los *Proverbis de Salamó*, tot en llatí.

[48]. Item, hun cançoner de paper, de cant de orgue, en lo qual ha notades moltes cançons e officis.

[42]. (Cf. núm. 35); aquest exemplar començava amb el calendari o *compter*.

[43]. (Cf. Núms. 35 i 42); aquest exemplar començava amb una antífona pròpia del temps d'Advent.

[44]. *Llibre de les dones*, de Francesc EIXIMENIS (GEC, 9/389/II; n'hi ha edició recent a Barcelona, Curial Edicions Catalanes 1981)

[45]. *Manipulus curatorum*, de Guiu de MONTROQUER (Guido de Monteroquerio), 'best seller' de la Baixa Edat Mitjana, tant manuscrit com imprès (fou el primer llibre que s'imprimí incunable a Tarragona).

[46]. L'incipit d'aquest llibre és el de la *Lectura super artem inventivam et tabulam generalem*, de Ramon LLULL.

[47]. Aquest llibre sembla contenir l'*Epistola de gubernatione rei familiaris* de BERNAT DE CASTELLAMBRÓS, atribuïda a sant Bernat, publicada per Pròsper BOFARULL I MASCARÓ, dins la «Colección de Documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón, XIII», Barcelona 1857; i un dels reculls dels *Proverbis de Salamó*.

[48]. Les dades de l'anotació no permeten d'identificar-lo.

[49]. Item, hun libre de paper, de quatre cartes de full, ab cobertes de pergami, en lo qual és scrit lo art de accentar. És sotil e de poqua vàlua.

[50]. Item, hun libre gran de pergami, ab posts de fust cobertes de aluda verda, ab quatre tancadós e quatre femelles de llautó, ab huyt cantoneres de llautó, appellat *Lo codi*, lo qual dit defunt tenie penyora del honorable N'Anthoni Comalada, burgès de Cervera, per tres lliures barchinoneses, segons hi ha albarà scrit de mà pròpia del dit Comalada.

[51]. Item, altre libre de paper, ab cobertes de pergami, scrit en llatí, appellat *Lo decimari de tot lo bisbat*. Comence en la primera fulla: «Liber tallie noviter imposita», etc., e fine en la darera carta: «Item, pos en despesa, etc.».

[52]. Item, hun altre libre vell de paper, ab cobertes angrutades, ab mostra de pergami appellat *Los furrs d'Aragó*. Comence: «Nós en Jaume, per la gràcia de Déu», etc.; fine en la darrera carta: «En la provisió feta sobre les usures dels juheus».

[53]. Item, hun altre libre antich de paper, ab cobertes de pergami, en què [ha] continuades e scrites diverses vides de sants e sanctes.

[54]. Item, hun altre libre, scrit en paper, cobert de pergami, lo qual comence en la primera fulla: «Incipit tabula presentis operis», e fine: «Quoque dicitur missa angelus qui mittitur ut per eius manu ostia consecretur et proferatur in sublime altaris Domini»; lo qual libre és de confessió e moltes obres sanctes e bones. És capletrat tot de vermelló.

[55]. Item, altre libre de pergami scrit en llatí, cobert de cobertes angrutades, ab coberta de cuyro lleonat foguegada, en lo qual no ha començament; és-hi lo acabament, lo qual diu axí: «Explicit sumula flosclorum decreti».

[56]. Item, hun altre libre de paper, sens cobertes, descohernat e maltractat, en lo qual és la disputa feta [per] hun cristià ab juheus.

[57]. Item, hun altre libre de paper, ab coberta de pergami, en què són les constitucions provincials, lo qual comence en la primera carta en la letra negra: «Iohannes, patriarcha»; e són-hi, axí mateix, les constitucions sinodals, que comencen: «Galcerandus», etc.; e fine en la darrera carta: «Deo gracias».

[58]. Item, hun altre libre de paper, de la forma de quatre cartes lo full, ab cobertes de pergami, lo qual comence: «Michael Bremon», etc.; és de formes de indulgències de capelles. Accabe: «Et non alias datum», etc.

[49]. *Ars accentus*; en corria una de Juan GIL DE ZAMORA (HILGARTH, 960).

[50]. *Lo codi* (GEC, 7/410).

[51]. Registre del delme corresponent al bisbat de Vic.

[52]. Traducció catalana dels *Fori Regni Aragonum*; aquesta traducció sembla ésser desco-neguda.

[53]. Probablement és el conegudíssim *Flos sanctorum* o *Legenda aurea* de IACOPO DA VARAZZE.

[54]. Sembla una de les moltes *Ars confessionis*.

[55]. *Summula flosclorum Decreti* (HILGARTH, 991, documenta una *Summula Decreti*)

[56]. Si era disputa d'un sol cristià amb jueus en plural, podia ésser la d'Inghetto CONTARDO, sobre la qual cf. aquest anuari, XIV (1995), 329-331, i la secció de recencions d'aquest volum.

[57]. El volum contenia les *Constitutiones domini Patriarchae* del 1329 de l'infant Joan d'ARAGÓ i les *Constitutiones Synodales diocesis Vicensis sub Galcerando Sacosta* (1328-1345).

[58]. Un formulari de documents de concessió d'indulgències?

[59]. Item, hun altre libre de pergami, sens cobertes, lo qual comence: «Incipit suma magistris Iohannis Belet».

[60]. Item, hun libre scrit en paper, cobert de pergami, appellat *Lo testament d'en Serradell*, scrit de mà del defunt.

{...}

[61]. Item, hun altre libre de pergami, en què no ha sinó miga post de la huna part, lo qual és intitulat *Lo sisè de les decretals*; és molt maltractat. Comence: «Boniffacius, episcopus, servus servorum»; accabe: «Vos dubium remanens»

[62]. Item, hun altre libre de paper, ab huna coberta e miga de fust, appellat *La instituta de dret civil*.

[63]. Item, hun altre libre de pergami, cobert de posts, ab aluda vermella, lo qual comence en la primera carta: «Incipit libellus domini Raymundi Beneventini super libellis in iure canonico secundum formam romane ecclesie componendis»; accabe: «Finito libro reddatur gracia Christo».

[64]. Item, hun altre libre de paper, cobert de cobertes de paper angrutades, ab sobrecoberta de aluda blanca, lo qual comence en la primera fulla: «Ambulabunt ut ceci»; és intitulat de part de fora: *Conclusiones theologie*. És ja sotil.

{...}

[65]. Item, altre libre de paper, sens cobertes, molt antich e maltractat, lo qual tracte de la sacra theologia, lo qual comence: «Questio est»; e fine: «Aversio sumi boni et conversio ad comitabile bonum».

[66]. Item, hun altre librot molt antich, de paper, ab cobertes de pergami fumat, sens començament; e fine: «El besament signifique pau de Déu e de hòmens». És scrit de bons documents en pla e letí.

{...}

[67]. Item, hun libre scrit en pergami, mal cohernat e maltractat, ab miges cobertes tallades, de cuyro ab paper engrutatat (*sic*), lo qual comence en lo vermell: «Caus auctenticorum»; e en lo negre: «Imperator Iustinianus»; e accabe axí: «Explicit summa feudorum. Deo gratias. Amen. Amen».

{...}

[59]. Joannes BELETH, *Summa de ecclesiasticis officiis* o *Rationale divinatorum officiorum* (cf. ATCA, II (1983), 296).

[60]. *Testament de Bernat Serradell, de Vic* (ENC, A. 103).

[61]. *Sextus Decretalium*, de BONIFACI VIII (cf. ATCA, II (1983), 185-186).

[62]. Part del *Corpus Iuris Civilis* (GEC, 108-109 i 304).

[63]. ROFREDUS (o RAIMUNDUS) BENEVENTANUS, *Super libellis in iure canonico secundum formam Romanae Ecclesiae componendis* (és el *Libellus de ordine iudiciorum* documentat per HERNANDO, 763 i HILLGARTH, 987?)

[64]. *Conclusiones theologiae* (són les *Conclusiones sententiarum* documentades per HILLGARTH, 942?).

[65]. El text sembla que era un tractat de moral; la frase reportada és la definició de pecat.

[66]. Una explicació de la missa? El ritus, al qual fa referència, sembla ésser el que acompanya el bes de pau d'abans de la comunió. Hi havia d'altres textos.

[67]. L'incipit és el de l'*Edictum perpetuum*, que precedeix tot el *Corpus Iuris Civilis*; podia, doncs, tractar-se d'un exemplar complet de la dita compilació o del primer o primers dels seus llibres; el darrer tractat copiat era la *Summa feudorum*; HILLGARTH, 991, documenta una *Summa super feudis*, anònima.

[68]. Primo, hun libre de pergamí, cobert de posts, ab sobrecoberta de aluda negra, sens gaffets e femelles, appellat *Porfiri*, lo qual tracte de lògica, e comence: «Cum sit necessarium», e fine: «In predicamentis».

[69]. Item, hun libret de paper, cobert de pergamí, en lo qual ha molts officis nous. Comence en la primera carta: «Feria quinta in cena Domini»; e fine: «Quod contigitur de festo».

[70]. Item, hun altre libre de paper, ab cobertes de pergamí, en què [ha] molts tractadets de lògica. E comence en la primera folla: «Ad veram noticiam suppositionum». Lo qual libre no és acabat.

[71]. Item, altre libre de paper, ab cobertes de paper, appellat *Ymnes*. Comence: «Primo dierum omnium». Lo qual libre no és acabat, ans hi manquen les tres parts. Acabe en lo ymne que comence: «Aurora lucis rutilans».

[72]. Item, hun altre libre de paper, cobert de cobertes de pergamí, en lo qual ha mots tractats de lògica. Comence: «Intencionis presentis est primo tractare», etc; e fine: «Tenendo sicut prius».

[73]. Item, huna lectura vella de lògica, que va sobre los tractats, menys de principi; la qual és de paper e coberta de pergamí.

[74]. Item, altra lectureta de lògica, de paper, sens cobertes, molt vella e maltractada, la qual val poch.

[75]. Item, hun plech de scriptures scrites en paper, ligades totes ab huna simlosa, partides per coherns, los quals coherns són de officis, axí ferials com sanctorals.

[68]. PORFIRI, *Isagoge in categorias Aristotelis?* (HILLGARTH, 981). En anys contemporanis al nostre inventari és documentat (a Balaguer) un PORPHYRIUS, *Super textum*.

[69]. Els quaderns d'oficis litúrgics nous solien contenir el de Corpus i d'altres de posteriors. Aquest ací documentat començava amb el del Dijous Sant.

[70]. Un *De suppositionibus*, que, almenys l'incipit, no era el de sant Vicent Ferrer.

[71]. *Hynnarium* per a l'ofici litúrgic; el primer coincideix amb el del núm. [38]; el darrer era d'una festa de la Mare de Déu: la Nativitat?

[72]. Aquest incipit no és documentat ni per HILLGARTH ni per HERNANDO.

[73-75]. Les dades fornides per l'inventari no fan possible d'identificar cap dels textos d'aquests tres volums.